

Dostępność budynków i dróg publicznych

Podstawa prawna: ustawa z dnia 7 lipca 1994 r. - Prawo budowlane (Dz. U. z 2023 poz. 682, z późn. zm.), rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 12 kwietnia 2002 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie (Dz. U. z 2022 poz. 1225, z późn. zm.), ustawa z dnia 21 marca 1985 o drogach publicznych (Dz. U. z 2023 poz. 645, z późn. zm.) oraz rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 22 czerwca 2022 r. w sprawie przepisów techniczno-budowlanych dotyczących dróg publicznych (Dz. U. z 2022 poz. 1518).

Wyżej wymienione dokumenty dużo miejsca poświęcają zagadnieniu dostępności infrastruktury publicznej dla osób z niepełnosprawnościami. I tak:

- zgodnie z art.5, ust.1, p.4 Prawa Budowlanego, każdy obiekt budowlany wraz ze związanymi z nim urządzeniami budowlanymi **należy**, biorąc pod uwagę przewidywany okres użytkowania, **projektować i budować** w sposób określony w przepisach, w tym techniczno-budowlanych, oraz zgodnie z zasadami wiedzy technicznej, **zapewniając niezbędne warunki do korzystania z obiektów użyteczności publicznej i mieszkaniowego budownictwa wielorodzinnego przez osoby niepełnosprawne, o których mowa w art. 1 Konwencji o prawach osób niepełnosprawnych, w tym osoby starsze. Należy ponadto zapewnić minimalny udział lokali mieszkalnych dostępnych dla osób niepełnosprawnych, w tym osób starszych, w ogólnej liczbie lokali mieszkalnych w budynku wielorodzinnym.** Warunki techniczne, jakim powinny odpowiadać obiekty budowlane i ich usytuowanie, uwzględniające wymagania, o których mowa w art. 5 określa, w drodze rozporządzenia,
 - minister właściwy do spraw budownictwa, gospodarki przestrzennej i mieszkaniowej dla budynków oraz związanych z nimi urządzeń;
 - właściwi ministrowie, w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw budownictwa, gospodarki przestrzennej i mieszkaniowej - dla innych obiektów budowlanych.
- zgodnie z art.9, ust.1 Prawa Budowlanego, w przypadkach szczególnie uzasadnionych dopuszcza się odstępstwo od przepisów techniczno-budowlanych, które to odstępstwo nie może jednak powodować - w stosunku do obiektów użyteczności publicznej i mieszkaniowego budownictwa wielorodzinnego - ograniczenia dostępności dla potrzeb osób ze szczególnymi potrzebami.
- zgodnie z art. 34, ust. 3. p.2, **projekt budowlany** obiektów użyteczności publicznej i mieszkaniowego budownictwa wielorodzinnego **powinien zawierać opis dostępności dla osób niepełnosprawnych** oraz informację o minimalnym udziale lokali mieszkalnych dostępnych dla osób niepełnosprawnych, w tym osób starszych - w przypadku budynków mieszkalnych wielorodzinnych;
- zgodnie z art. 36a, ust. 5, za istotne odstępienie od zatwierdzonego projektu budowlanego lub innych warunków pozwolenia na budowę, które wymaga uzyskania decyzji o zmianie pozwolenia na budowę, uważa się, m.in., zapewnienie warunków niezbędnych do korzystania z tego obiektu przez osoby niepełnosprawne, w tym osoby starsze;
- zgodnie z art. 59a, obowiązkowa kontrola budowy, którą właściwy organ (tzn. powiatowy lub wojewódzki inspektor nadzoru budowlanego) przeprowadza na wezwanie inwestora, obejmuje m.in. sprawdzenie - w stosunku do obiektu użyteczności publicznej i budynku mieszkalnego wielorodzinnego - zapewnienia warunków niezbędnych do korzystania z tego obiektu przez osoby niepełnosprawne, o których mowa w art. 1 Konwencji o prawach osób niepełnosprawnych, w tym osoby starsze.

Ponadto - zgodnie z art. 29, ust.2, p.16 Prawa Budowlanego - **budowa pochylni przeznaczonych dla osób niepełnosprawnych nie wymaga decyzji o pozwoleniu na budowę, ani zgłoszenia budowy lub wykonywania innych robót budowlanych.**

Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z 12 kwietnia 2002 szczegółowo określa warunki techniczne, jakim powinny odpowiadać budynki oraz związane z nimi urządzenia - także **pod kątem ich dostępności dla osób niepełnosprawnych.** I tak:

Zgodnie z § 16, ust.1 tego rozporządzenia, do wejść do budynku mieszkalnego wielorodzinnego, zamieszkania zbiorowego i użyteczności publicznej powinny być doprowadzone **utwardzone dojścia** o szerokości minimalnej 1,5 m, przy czym co najmniej jedno dojście powinno zapewniać osobom niepełnosprawnym dostęp do całego budynku lub tych jego części, z których osoby te mogą korzystać. Wymaganie dostępności osób niepełnosprawnych, o którym mowa w ust. 1, nie dotyczy budynków na terenach zamkniętych, z wyjątkiem budynków użyteczności publicznej. Zgodnie z §18 cytowanego rozporządzenia, zagospodarowując działkę budowlaną, należy urządzić - stosownie do jej przeznaczenia i sposobu zabudowy - miejsca postojowe dla samochodów użytkowników stałych i przebywających okresowo, w tym również **miejsca postojowe dla samochodów, z których korzystają osoby niepełnosprawne**. Liczbę i sposób urządzenia miejsc postojowych należy dostosować do wymagań ustalonych w decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu, z uwzględnieniem potrzebnej liczby miejsc, z których korzystają osoby niepełnosprawne. Zgodnie z §20 rozporządzenia, stanowiska postojowe dla samochodów osobowych, z których korzystają wyłącznie osoby niepełnosprawne, w liczbie nie większej niż 6% ogólnej liczby stanowisk postojowych, jednak nie mniejszej niż 1, mogą być zbliżone bez ograniczeń do okien budynków. Miejsca te wymagają odpowiedniego oznakowania. Zgodnie z §21, ust. 1, stanowiska postojowe dla samochodów osobowych powinny mieć co najmniej szerokość 2,3 m i długość 5 m, przy czym dla samochodów użytkowanych przez osoby niepełnosprawne szerokość stanowiska powinna wynosić co najmniej 3,6 m i długość 5 m, a w przypadku usytuowania wzdłuż jezdni - długość co najmniej 6 m i szerokość co najmniej 3,6 m. Zgodnie z §22, ust. 4, **miejsca do gromadzenia odpadów stałych** przy budynkach wielorodzinnych powinny być dostępne dla osób niepełnosprawnych. Natomiast **komora wysypowa** w budynku powinna mieć drzwi o szerokości co najmniej 0,8 m, umieszczone w sposób umożliwiający dostęp tym osobom (§129). Zgodnie z §40, ust. 1, w zespole budynków wielorodzinnych w którym liczba mieszkań przekracza 20 wykonuje się **place zabaw dla dzieci i miejsca rekreacyjne** dostępne również dla osób ze szczególnymi potrzebami. Zgodnie z §42, ust. 2, **furtki w ogrodzeniu** przy budynkach mieszkalnych wielorodzinnych i budynkach użyteczności publicznej nie mogą utrudniać dostępu do nich osobom niepełnosprawnym poruszającym się na wózkach inwalidzkich. Zgodnie z §54 i §55 rozporządzenia Ministra Infrastruktury z 12 kwietnia 2002, **w budynku mieszkalnym wielorodzinnym, budynku zamieszkania zbiorowego oraz budynku użyteczności publicznej, wyposażonym w dźwigi, należy zapewnić dojazd z poziomego terenu i dostęp na wszystkie kondygnacje użytkowe osobom niepełnosprawnym. Kabina dźwigu** osobowego dostępna dla osób niepełnosprawnych powinna mieć szerokość co najmniej 1,1 m i długość 1,4 m, poręcze na wysokości 0,9 m oraz tablicę przyzywową na wysokości od 0,8 m do 1,2 m w odległości nie mniejszej niż 0,5 m od naroża kabiny z dodatkowym oznakowaniem dla osób niewidomych i informacją głosową (§193, ust. 2a). Zgodnie z §55, w **budynku mieszkalnym wielorodzinnym niewyposażonym w dźwigi należy wykonać pochylnię lub zainstalować odpowiednie urządzenie techniczne, umożliwiające dostęp osobom niepełnosprawnym do mieszkań położonych na pierwszej kondygnacji** nadziemnej oraz do kondygnacji podziemnej zawierającej miejsca postojowe dla samochodów osobowych. W niskim budynku zamieszkania zbiorowego i użyteczności publicznej, niewymagających wyposażenia w dźwigi, należy zainstalować urządzenia techniczne zapewniające osobom niepełnosprawnym dostęp na kondygnacje z pomieszczeniami użytkowymi, z których mogą korzystać. Nie dotyczy to budynków koszarowych, zakwaterowania w zakładach karnych, aresztach śledczych oraz w zakładach poprawczych i schroniskach dla nieletnich. Zgodnie z §61 i §62 cytowanego rozporządzenia, położenie **drzwi wejściowych do budynku** oraz kształt i wymiary pomieszczeń wejściowych powinny umożliwiać dogodne warunki ruchu, w tym również osobom niepełnosprawnym. W wejściach do budynku i ogólnodostępnych pomieszczeń użytkowych mogą być zastosowane drzwi obrotowe lub wahadłowe, pod warunkiem usytuowania przy nich drzwi rozwieranych lub rozsuwanych, przystosowanych do ruchu osób niepełnosprawnych. Zgodnie z §70, **maksymalne nachylenie pochylni** związanych z budynkiem, przeznaczonych do ruchu pieszego i dla osób niepełnosprawnych poruszających się przy użyciu wózka inwalidzkiego, nie może przekraczać: przy wysokości do 0,15 m - 15%, przy wysokości do 0,5 m - 8% na zewnątrz i 10% wewnątrz budynku lub pod dachem oraz przy wysokości ponad 0,5 m - 6% na zewnątrz i 8% wewnątrz budynku lub pod dachem. Przy tym pochylnie takie o długości ponad 9 m powinny być podzielone na krótsze odcinki, przy zastosowaniu spoczników o dł. co najmniej 1,4 m. Ponadto, zgodnie z § 71, pochylnie przeznaczone dla osób niepełnosprawnych powinny mieć szerokość płaszczyzny ruchu 1,2 m, krawężniki o wysokości co najmniej 0,07 m i obustronne poręcze. Długość poziomej płaszczyzny ruchu na początku i na końcu

pochylni powinna wynosić co najmniej 1,5 m. Powierzchnia spocznika przy pochylni powinna mieć wymiary co najmniej 1,5 x 1,5 m poza polem otwierania skrzydła drzwi wejściowych do budynku. §71, ust.

4 cytowanego rozporządzenia nakazuje również, **aby krawędzie stopni schodów** w budynkach mieszkalnych wielorodzinnych i użyteczności publicznej **wyróżniały się kolorem kontrastującym z kolorem posadzki**. 1 sierpnia 2024 nowe brzmienie otrzymuje §85a rozporządzenia Ministra Infrastruktury z 12 kwietnia 2002, zgodnie z którym, w budynku: 1) przeznaczonym na potrzeby administracji publicznej o powierzchni użytkowej powyżej 2000 m², 2) przeznaczonym na potrzeby kultury, sportu, handlu, usług lub obsługi pasażerów w transporcie kolejowym, drogowym lub lotniczym o powierzchni użytkowej powyżej 10 000 m², 3) stacji paliw o powierzchni użytkowej powyżej 300 m² zlokalizowanej przy autostradzie lub drodze ekspresowej, 4) przeznaczonym na potrzeby opieki zdrowotnej – wydziela się **pomieszczenie dostosowane i przeznaczone do przewijania dorosłych osób ze szczególnymi potrzebami**, tzw. "komfortkę". Pomieszczenie to: 1) posiada powierzchnię użytkową nie mniejszą niż 12 m² i szerokość co najmniej 3 m; 2) posiada wyposażenie umożliwiające przewinięcie dorosłej osoby ze szczególnymi potrzebami w pozycji leżącej; 3) jest zlokalizowane w odległości nie większej niż 20 m od wejścia do budynku, na tej samej kondygnacji; 4) jest wyposażone w umywalkę. Dopuszcza się urządzenie "komfortki" w ustępie ogólnodostępnym dla osób niepełnosprawnych, jeżeli dodatkowo spełnia on powyższe warunki. Zgodnie z §86, ust. 1 rozporządzenia Ministra Infrastruktury, w budynku, na kondygnacjach dostępnych dla osób niepełnosprawnych, **co najmniej jedno z ogólnodostępnych pomieszczeń higieniczno-sanitarnych powinno być przystosowane** dla tych osób przez:

- zapewnienie przestrzeni manewrowej o wymiarach co najmniej 1,5 x 1,5 m,
- stosowanie w tych pomieszczeniach i na trasie dojazdu do nich drzwi bez progów,
- zainstalowanie odpowiednio przystosowanej, co najmniej jednej miski ustępowej i umywalki, a także jednego natrysku, jeżeli ze względu na przeznaczenie przewiduje się w budynku takie urządzenia,
- zainstalowanie uchwytów ułatwiających korzystanie z urządzeń higieniczno-sanitarnych.

W **ustępie publicznym** co najmniej jedna kabina powinna być przystosowana do potrzeb osób niepełnosprawnych, zgodnie z powyższymi wymogami (§87, ust. 6). **Stanowiska postojowe w garażu**, przeznaczone dla samochodów, z których korzystają osoby niepełnosprawne, powinny mieć zapewniony dojazd na wózku inwalidzkim z drogi manewrowej do drzwi samochodu co najmniej z jednej strony, o szerokości nie mniejszej niż 1,2 m. Należy je sytuować na poziomie terenu lub na kondygnacjach dostępnych dla tych osób z odpowiednich pochylni. W garażu wielopoziomowym lub stanowiącym kondygnację w budynku mieszkalnym wielorodzinnym oraz budynku użyteczności publicznej należy zainstalować urządzenia dźwigowe lub inne urządzenia podnośne umożliwiające transport pionowy osobom niepełnosprawnym poruszającym się na wózkach inwalidzkich na inne kondygnacje, które wymagają dostępności dla tych osób. (§104, ust. 4 oraz §105, ust. 4 i 5) **Okna** w pomieszczeniach przewidzianych do korzystania przez osoby niepełnosprawne powinny mieć urządzenia przeznaczone do ich otwierania, usytuowane nie wyżej niż 1,2 m nad poziomem podłogi (§299, ust. 5).

Ponadto §66-70 oraz §298 rozporządzenia Ministra Infrastruktury określają w sposób szczegółowy warunki techniczne, jakim muszą odpowiadać schody i balustrady. W Ministerstwie Infrastruktury i Budownictwa opracowano - na podstawie obowiązujących przepisów, istniejących publikacji odnoszących się do tematyki dostępności, jak również w oparciu o uwagi zgłoszone podczas konsultacji publicznych i uzgodnień międzyresortowych pierwotnej wersji dokumentu - poradnik „**Standardy dostępności budynków dla osób z niepełnosprawnościami uwzględniając koncepcję uniwersalnego projektowania**”. Tekst poradnika można pobrać [ze strony Ministerstwa Rozwoju i Technologii](#).

Każdy obywatel ma prawo, po stwierdzeniu niedostosowania budynku

do w/w p
rzepisów
, zawiad
omić o
tym
fakcie
(na
piśmie)
starostę
i/lub pow
iatowego
inspekto
ra
nadzoru
budowla
nego.

DROGI PUBLICZNE i ich otoczenie także muszą spełniać warunki techniczne umożliwiające korzystanie z nich przez osoby z niepełnosprawnościami (należące do osób ze szczególnymi potrzebami, wg nazewnictwa [Ustawy o zapewnieniu dostępności...](#)). Dotyczące tego faktu zapisy zawiera [Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 22 czerwca 2022 r.](#), które zastąpiło stare rozporządzenie Ministra Transportu i Gospodarki Morskiej z dnia 2 marca 1999 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać drogi publiczne i ich usytuowanie (Dz. U. z 2016 poz. 124, z późn. zm.).

Ww. rozporządzenie, w §9 ust.2 określa, że **warunek dostępności dla osób ze szczególnymi potrzebami spełnia droga użyteczna dla wszystkich w możliwie największym stopniu, bez potrzeby adaptacji lub specjalistycznego projektowania, na zasadach równości z innymi osobami, zgodnie z zasadami projektowania uniwersalnego.**

Zgodnie z § 29. rozporządzenia Ministra Infrastruktury, **szerokość chodnika** projektuje się w zależności od funkcji trasy dla pieszych oraz miarodajnego natężenia ruchu pieszych. Szerokość chodnika powinna być nie mniejsza niż 1,80 m. W trudnych warunkach dopuszcza się szerokość chodnika nie mniejszą niż 1,00 m, pod warunkiem zaprojektowania miejsc do wymijania się osób ze szczególnymi potrzebami, o długości nie mniejszej niż 2,00 m i szerokości nie mniejszej niż 1,80 m. Odległość między tymi miejscami powinna umożliwiać wzajemną widoczność osób ze szczególnymi potrzebami oraz zapewniać optymalny czas oczekiwania na wyminięcie się, wynikający w szczególności z możliwości poruszania się tych osób, pochylenia podłużnego drogi dla pieszych oraz natężenia ruchu pieszych i osób poruszających się przy użyciu urządzenia wspomagającego ruch. Na podstawie § 30. załom lub **skrzyżowanie dróg dla pieszych albo drogi dla pieszych oraz drogi dla pieszych i rowerów** projektuje się w sposób ułatwiający poruszanie się osobom ze szczególnymi potrzebami. Przepisy § 31 i 32 stanowią, że **pochylenie podłużne drogi dla pieszych** powinno być nie większe niż 6%. Przy większych pochyleniach projektuje się pochylnię, pochylnię i schody lub, w trudnych warunkach, dźwig osobowy i schody. Dopuszcza się niestosowanie pochylni, pochylni i schodów lub dźwigu osobowego i schodów na drodze dla pieszych o pochyleniu podłużnym większym niż 6%, lecz nie większym niż pochylenie niwelety jezdni, pod warunkiem zaprojektowania poręczy lub balustrady z poręczą oraz miejsca do odpoczynku poza chodnikiem. Schody i pochylnia składają się z biegów i spoczników. Liczba stopni w biegu schodów i ich wysokość oraz parametry pochylni przeznaczonej do ruchu pieszych powinny uwzględniać potrzeby osób ze szczególnymi potrzebami. Z kolei § 36. mówi, że **przejście dla pieszych** lub przejście sugerowane wyposaża się na całej szerokości w rampy krawężnikowe i system fakturowych oznaczeń nawierzchni. Przejście dla pieszych lub przejście sugerowane projektuje się w taki sposób, aby na powierzchni przejścia i strefy oczekiwania nie występowały uskoki. Dopuszcza się uskok pomiędzy powierzchnią przejścia a krawężnikiem, o wysokości dostosowanej do potrzeb osób z niepełnosprawnościami wzroku, przy zachowaniu dostępności dla pozostałych osób ze szczególnymi potrzebami. W § 38. uregulowane zostały

potrzeby osób z niepełnosprawnością wzroku w następujący sposób: Aby zwiększyć orientację przestrzenną osób z niepełnosprawnościami wzroku oraz kierować te osoby do miejsc bezpiecznego przekraczania przeszkód, na drodze dla pieszych lub drodze dla pieszych i rowerów projektuje się system fakturowych oznaczeń nawierzchni, który składa się z pasów prowadzących, pól uwagi i pasów ostrzegawczych. Pas prowadzący projektuje się na chodniku lub drodze dla pieszych i rowerów, których szerokość wynosi więcej niż 4,00 m. Pasa ostrzegawczego nie projektuje się w skrajni jezdni, skrajni drogi dla rowerów i tramwajowej skrajni budowli. Faktura i kolorystyka elementów systemu fakturowych oznaczeń nawierzchni, nawierzchni chodnika lub drogi dla pieszych i rowerów oraz ich otoczenia powinny ze sobą kontrastować. Zgodnie z § 52. ust. 5. **nawierzchnie stanowiska i dojścia do stanowiska przeznaczonego do postoju pojazdu zaopatrzonego w kartę parkingową**, o którym mowa w przepisach o drogach publicznych, projektuje się jako twarde. -----

Ponadto, na mocy **ustawy o drogach publicznych**, pojazdy zaopatrzone w kartę parkingową są **zwolnione z opłat za przeprawy promowe** na drogach publicznych (art. 13, ust. 4, p. 2).

Zgodnie z tą ustawą, **w strefie płatnego parkowania** muszą być wyznaczone miejsca dla pojazdów zaopatrzonych w kartę parkingową (art. 13b, ust. 6, p.1), zaś zgodnie z art. 12a, wyznaczając na drogach publicznych, w strefach zamieszkania i w strefach ruchu miejsca przeznaczone na postój pojazdów, wyznacza się stanowiska postojowe dla pojazdów zaopatrzonych w kartę parkingową, przy czym ich liczba nie może być mniejsza niż:

1. 1 stanowisko – jeżeli liczba stanowisk wynosi 6–15;
2. 2 stanowiska – jeżeli liczba stanowisk wynosi 16–40;
3. 3 stanowiska – jeżeli liczba stanowisk wynosi 41–100;
4. 4% ogólnej liczby stanowisk jeżeli ogólna liczba stanowisk wynosi więcej niż 100.